

Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlar Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi

Burak Öner*, Talha Murathan**

Makale Geliş Tarihi: 30/11/2022

Makale Kabul Tarihi: 22/05/2023

DOI: 10.35675/befdergi.1212511

Öz

Bu çalışmanın amacı, beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlar üzerine gerçekleştirilen lisansüstü tezlerin bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmesidir. Araştırmada, YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında “beden eğitimi”, “ders” ve “tutum” anahtar kelimelerinin tez adında yer aldığı yayınlanmış 16 doktora ve 112 yüksek lisans tezi incelenmiştir. Tezler, yayınlandığı “üniversite, enstitü, ana bilim dalı, yıl, yazar cinsiyeti, danışman unvanı, araştırma yaklaşımı ve modeli, araştırmada kullanılan veri ölçüm aracı, analiz yöntemi, örneklem grubu, örneklem sayısı, örneklem ili” gibi değişkenlere göre analiz edilmiştir. Verilerin istatistiksel analizleri SPSS 26 programı kullanılarak yapılmıştır. Ayrıca “üniversite, veri analiz yöntemi ve örneklem ili” değişkenlerinin yoğunluk haritaları VOSviewer programı ile görselleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre tezlerin daha çok nicel yöntemlerle tasarlandığı, karma yöntemlerin oldukça az olduğu ve yalnızca nitel yaklaşımla hazırlanan tezin bulunmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında en fazla tezin Gazi Üniversitesi bünyesinde yazıldığı, yüksek lisans tezlerinin doktora tezlerinden sayıca fazla olduğu görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Beden eğitimi, bibliyometrik analiz, ders, spor, tutum

Bibliometric Analysis of Graduate Theses on Attitudes Towards Physical Education and Sports Lesson

Abstract

The aim of this study is to examine the postgraduate theses on attitudes towards physical education and sports lessons by using bibliometric analysis method. In the research, 16 doctorate and 112 master's theses published in the YÖK National Thesis Center database, in which the keywords "physical education", "lesson" and "attitude" are included in the thesis title, were examined. Theses were analyzed according to variables such as "university, institute, department, year, author gender, title of advisor, research approach and model, data measurement tool used in the research, analysis method, sample group, number of samples, and sample province" in which they were published. Statistical analyzes of the data were

* Munzur Üniversitesi, Çemişgezek Meslek Yüksek Okulu, Özel Güvenlik ve Koruma Bölümü, Tunceli, Türkiye, burakoner@munzur.edu.tr ORCID: [0000-0002-7390-4217](https://orcid.org/0000-0002-7390-4217)^{ID}

** İnönü Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Malatya, Türkiye, talhamurathan@hotmail.com ORCID: [0000-0002-9837-3707](https://orcid.org/0000-0002-9837-3707)^{ID}

Kaynak Gösterme: Öner, B. & Murathan, T. (2023). Beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlar üzerine yapılan lisans üstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(38) 578-600.

performed using the SPSS 26 program. In addition, density maps of variables such as university, data analysis method and sample province were visualized using the VOSviewer 1.6.18 program. According to the results of the study, it has been determined that theses are mostly designed with quantitative methods, mixed methods are very few, and there is no thesis prepared with only a qualitative approach. In addition, it was seen that the most theses were written at Gazi University, and the master's theses were more numerous than the doctoral theses.

Keywords Physical education, bibliometric analysis, lesson, sport, attitude

Giriş

Beden eğitimi, genel eğitim sürecinin bir parçasıdır ve neredeyse tüm dünyada zorunlu bir derstir (Constantinides, Montalvo, & Silverman, 2013). Beden eğitimi ve fiziksel aktivitenin bilinen faydaları olsa da uygulamada çok fazla gelişime ve yeniliğe ihtiyaç duyulmaktadır. Dünyanın birçok ülkesinde gençlerin fiziksel aktivite düzeyleri önerilen miktarın altındadır (Kohl & Cook, 2013). Beden eğitimi ve spor dersine yeteri kadar önem verilmemesi ile çocuk ve gençler arasında fiziksel uygunluğa ilişkin birtakım eksiklikler meydana gelmekte ve obezite gibi hareketsizlikten kaynaklanan bazı hastalıkların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Alpaslan, 2008). Beden eğitimi dersi ile gençlere nasıl sağlıklı ve aktif bir yaşam stili sürdürebilecekleri öğretilir. Fiziksel aktivite içeren hareket ve becerilerin geliştirilebilmesi beden eğitimi dersine olan olumlu tutumla mümkündür.

Tutum, deneyim sonucu öğrenilenlerin etkisiyle herhangi bir nesne, durum, ya da insana karşı olumlu ve olumsuz tepki gösterme eğilimidir (Kağıtçıbaşı, 2006). Deneyimler sonucu tutumların ortaya çıkmasında etkili olan çeşitli faktörler vardır. Bireyin doğumundan buluş çağına kadar tutumlarının hemen hemen tamamı ebeveynleri tarafından şekillendirilmektedir. Çocuklar, bu dönemde bir konu hakkında konuşurken sürekli aynı konuda anne ve babalarının söylemlerinden örnekler verirler (Morgan, 2000). Tutumların meydana gelmesinde ebeveynler, sosyal çevre ve kitle iletişim araçları etkin rol oynamaktadır. Bireyler, genellikle ebeveynlerinin tutumları ile aynı yönde tutumlar geliştirme eğilimindedirler. Ebeveynleri ile uyumlu tutumlar sergilediklerinde onlardan değer görmeleri, takdir edilmeleri veya ödüllendirilmeleri, bireyleri anne babaları ile benzer tutumlar edinmeye yönlendirmektedir (İnceoğlu, 2004). Aile, doğrudan veya dolaylı olarak çocukların dini, politik, kültürel, yaşam tarzı, futbol takımı gibi birçok konuda tutum geliştirmelerine etki eder (Sakallı, 2001). Yine çocukların tutumları oluşurken aileler kadar önemli bir etkiye sahip olan bir diğer kurum okullardır. Eğitim seviyeleri, bireylerin tutumlarının meydana gelmesinde kuvvetli bir etkiye sahiptir. Bu etkinin büyüklüğü eğitim seviyesine göre farklılık gösterir ve son zamanlarda genellikle çocuklarının eğitim seviyeleri ebeveynlerinden daha yüksektir (Morgan, 2000).

Öğrenciler de gerek beden eğitimi ve spor dersi olsun gerekse diğer derslere karşı olumlu ya da olumsuz tepki gösterebilirler. Ancak, beden eğitimi ve spor dersine yönelik olumlu tepkiler, dersin tüm genel ve özel amaçlarına ulaşılmasını

kolaylaştırabilir, daha etkin bir ders ortamı yaratabilir ve daha verimli uygulamalar gerçekleştirilebilir (Silverman & Scrabis, 2004). Beden eğitimi dersi için okul ve aile çocuklara rehberlik etmelidir. Bireylerin beden eğitimine katılımlarını artırmak için bu dersi okul müfredatlarında sınırlamamak gerekir. Aile ve okul, yaşam boyu egzersiz alışkanlığı kazandırmak için önemli bir araç olarak beden eğitimi dersine katılımı özendirmeli ve çocukları cesaretlendirilmelidir. Etkin bir eğitim ortamı oluşturmada öğretmenler de sorumluluğunun bilincinde olmalıdır (Seghers vd., 2009). İnsanların bir duruma olumlu tutum geliştirmesi için zevkli ve eğlenceli bir deneyim yaşaması kolaylaştırıcı bir etkide bulunabilir. Bu bağlamda beden eğitimi dersini zevkli ve eğlenceli kılabilecek diğer öğeler bazen öğretmenler bazen de okul yöneticileridir. Tutum, zaman içerisinde bazı unsurlardan etkilenecek şekilde değişebilecek esnek bir yapıya sahiptir. Tutumlar için istendik yönde değişiklikler meydana getirebilmek için öncelikle bireylerin ilgili konuya ilişkin tutumlarının betimlenmesi önemlidir.

Lisansüstü eğitim, lisans eğitimini tamamlamış bireylere belli bir konuda uzmanlaşma fırsatı sunan üst düzey eğitim programıdır. Araştırmacılar, yüksek lisans ve doktora öğrenimi ile bilimsel bilgi üreterek ülkelerin ihtiyaç duyduğu programların yapılması, bu programların niteliğinin geliştirilmesi ve bu programları işletecek öğretim elemanları yetiştirilmesi amaçlarına hizmet ederler (Murathan vd., 2020). Lisansüstü tezler, belli bir akademik alanda yaşanan gelişimin incelenmesinde yol gösterici bilimsel çalışmalardır (Tayfun vd., 2016). Bununla birlikte bir alanda yapılan lisansüstü çalışmalar, ilgili alanda çeşitliliği ve zenginliği artırarak farklı akademik yayınların ortaya çıkmasına katkı sağlamaktadır. Her bir disiplin için yapılacak olan araştırma sayısının artması da ülkelerin bilimsel tanınırlığının artmasında önem arz etmektedir (Tayfun vd., 2018). Ulusal Tez Merkezi veri tabanında, beden eğitimi dersine yönelik tutumları konu alan lisansüstü tezler incelendiğinde en fazla öğrenciler ve ebeveynleri, öğretmenler ve okul yöneticilerinin bu derse karşı tutumlarının araştırıldığı görülmektedir.

Bibliyometrik analiz, belli bir alanda yapılan bilimsel çalışmaların yapısını ve gelişimini görmek için son zamanlarda sıklıkla kullanılan istatistiksel bir araştırma yöntemidir. Bu yöntemle bilimsel dergiler, yazarlar veya kurumlar hakkında verimlilik, iş birliği, atıf analizi gibi konularda geniş kapsamlı bilgiler edinmek mümkündür (Wang vd., 2018). Bibliyometrik metotla yapılan çalışmaların temel amacı, bilimsel yayın ortaya koymak isteyen araştırmacılara, ilgili konuda diğer bilim insanlarının nasıl eğilim gösterdiğini ve yayın öncesi ne tür çalışmalar yapması gerektiği ile ilgili karar verme sürecinde katkı sağlamaktır. Bunun yanında ilgili konuda yapılmış diğer çalışmaların sonuçlarından hareketle konuya farklı bakış açılarıyla yaklaşmak ya da konuyu farklı perspektiften değerlendirmek amaçlanmaktadır (Jacobs, 2001).

Bu bilgilerden hareketle bu çalışmanın amacı, Ulusal Tez Merkezi veri tabanında beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumların konu edildiği lisansüstü tez

çalışmalarının tasnif edilerek sayısal analizini yapmak, araştırma eğilimlerini belirlemek ve bu konuda bilimsel yayın ortaya koymak isteyen araştırmacılara katkı sunmaktır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, nitel araştırma yaklaşımı ile betimsel bir modelde tasarlanmıştır. Verilerin toplanmasında doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Doküman analizi, araştırma kapsamında elde edilen yazılı belgelerin içeriğini ayrıntılı ve sistematik bir şekilde analiz etmek için kullanılan yöntemdir (Wach, 2013). Diğer nitel araştırma yöntemleri gibi konuya ilişkin anlam çıkararak bir anlayış oluşturmak ve ampirik bilgi üretmek için elde edilen verilerin incelenmesi, yorumlanması ve değerlendirilmesini gerektiren sistemli bir yöntemdir (Corbin & Strauss, 2008). Verilerin istatistiksel analizi ise bibliyometrik tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bibliyometrik analiz, konuyla ilişkili mevcut çalışmaları niceliksel olarak değerlendirmek ve araştırma konusuna genel bakış sunmak için kullanılan bir yöntemdir (Bonilla vd., 2015). Bu teknik ile araştırma alanındaki konular, en detaylı şekilde incelenmektedir (Ellegaard & Wallin, 2015).

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, 14 Haziran 2022-10 Temmuz 2022 tarihleri arasında Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (YÖKTEZ) veri tabanında erişime açık, beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları inceleyen tüm lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme, amaçlı örneklem yöntemine göre belirlenmiştir. Buna göre araştırmaya dahil edilecek olan lisansüstü tezlerin seçilmesinde iki temel ölçüt belirlenmiştir. Bunlardan ilki tez adlarında “beden eğitimi”, “ders” ve “tutum” sözcüklerinin yer alması, ikinci olarak da bu tezlerin 2006-2022 yılları arasında yayınlamış olmasıdır. Tarama sonucunda 138 lisansüstü tez sıralanarak başlık ve özet bölümleri yeniden incelenmiş, konuyla ilgisiz 9 tez ile erişime kapalı 1 tez değerlendirmeye alınmamıştır. Sonuç olarak, seçilme kriterlerine uyan 16 doktora, 112 yüksek lisans olmak üzere toplamda 128 lisansüstü tez çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmamız kapsamında lisansüstü tezler, araştırma yaklaşımı ve modeli, örneklem özellikleri (örneklem grubu, örneklem şehri, örneklem sayısı), veri analiz yöntemleri, veri ölçüm aracı ile betimsel istatistiklerine (üniversite, enstitü, ana bilim dalı, tez türü, yılı, yazar cinsiyeti, danışman unvanı, sayfa sayısı) göre sınıflandırılarak sistematik bir şekilde incelenmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın nitel kısmında doküman analizi uygulanarak veriler tasnif edilmiştir. Elde edilen nicel verilerin çözümlenmesi ise bibliyometrik analiz tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda verilerin betimsel istatistikleri, yüzde (%) ve frekans (f) yöntemleri kullanılarak tablolar ve şekiller halinde sunulmuştur.

Araştırmada verilerin istatistiksel analizleri SPSS 26.0 paket programında yapılmıştır. Ayrıca VOSviewer programı kullanılarak bazı değişkenlere ait yoğunluk haritaları görselleştirilerek bulgular bölümünde sunulmuştur.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde Ulusal Tez Merkezi veri tabanında 2006-2022 yılları arasında “beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlar” konusunda gerçekleştirilen lisansüstü tezlere ait betimsel ve istatistiksel bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1.

Araştırmada İncelenen Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı

Tez türü	f	%
Yüksek Lisans	112	87.5
Doktora	16	12.5
Toplam	128	100.0

Tablo 1’de araştırma konusunda yapılan lisansüstü tezlerin “tez türü” değişkenine ilişkin bulguları verilmiştir. Buna göre; 2006-2022 yılları arasında beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlar konusunda 112 yüksek lisans, 16 doktora tezi olmak üzere toplamda 128 lisansüstü tezi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 2.

Araştırmada İncelenen Tezlerin Hazırlandığı Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversiteler	Yüksek lisans		Doktora	
	f	%	f	%
Abant İzzet Baysal	5	4.5	-	-
Afyon Kocatepe	1	0.9	-	-
Ağrı İbrahim Çeçen	5	4.5	-	-
Aksaray	1	0.9	-	-
Amasya	1	0.9	-	-
Ankara	2	1.8	-	-
Atatürk	6	5.4	-	-
Bartın	3	2.7	-	-
Bozok	1	0.9	-	-
Bursa Uludağ	1	0.9	-	-
Cumhuriyet	1	0.9	-	-
Dumlupınar	6	5.4	-	-
Düzce	1	0.9	-	-

Ege	-	-	1	6.3
Erciyes	2	1.8	-	-
Erzincan Binali Yıldırım	1	0.9	-	-
Fırat	1	0.9	-	-
Gazi	13	11.6	11	68.8
Gaziantep	1	0.9	-	-
Gedik	2	1.8	-	-
Hacettepe	1	0.9	1	6.3
Hitit	1	0.9	-	-
İnönü	2	1.8	1	6.3
İstanbul Gelişim	4	3.6	-	-
Kafkas	3	2.7	-	-
Kahramanmaraş Sütçü İmam	3	2.7	-	-
Karadeniz Teknik	1	0.9	-	-
Karamanoğlu Mehmetbey	1	0.9	-	-
Kırıkkale	7	6.3	-	-
Marmara	8	7.1	-	-
Mehmet Akif Ersoy	3	2.7	-	-
Muş Alparslan	1	0.9	-	-
Niğde Ömer Halisdemir	1	0.9	1	6.3
Ondokuz Mayıs	2	1.8	-	-
Recep Tayyip Erdoğan	2	1.8	-	-
Sakarya	2	1.8	-	-
Sakarya Uygulamalı Bilimler	2	1.8	-	-
Selçuk	4	3.6	1	6.3
Siirt	1	0.9	-	-
Sivas Cumhuriyet	2	1.8	-	-
Trakya	1	0.9	-	-
Uludağ	1	0.9	-	-
Van Yüzüncü Yıl	2	1.8	-	-
Toplam	112	100.0	16	100.0

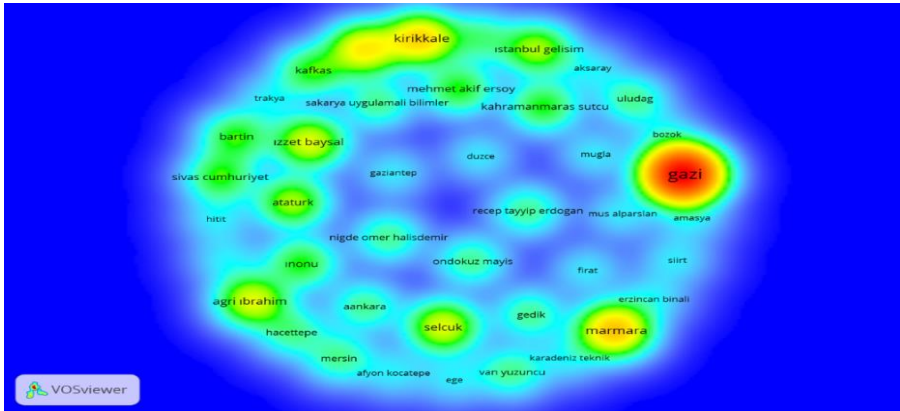
Tablo 2’de araştırma konusunda yapılan lisansüstü tezlerin “üniversite” değişkenine ilişkin bulguları verilmiştir. Tabloya göre hem yüksek lisans (f=13 %11.6) hem de doktora (f=11 %68.8) türünde en fazla lisansüstü tez Gazi Üniversitesi tarafından gerçekleştirilmiştir. Yüksek lisans türünde Gazi Üniversitesinden sonra en fazla tez sırasıyla Marmara (f=8 %7.1), Kırıkkale (f=7 %6.3), Atatürk (f=6 %5.4) ve Dumlupınar (f=6 %5.4) üniversitelerinde gerçekleştiği tespit edilmiştir.

Tablo 3.

Araştırmada İncelenen Tezlerin Hazırlandığı Enstitülere Göre Dağılımı

Enstitü	f	%
Sağlık Bilimleri	58	45.3
Eğitim Bilimleri	43	33.6
Sosyal Bilimler	19	14.8
Lisansüstü Eğitim	4	3.1
Kış Sporları ve Spor Bilimleri	3	2.3
Fen Bilimleri	1	0.8
Toplam	128	100.0

Tablo 3’e göre en fazla lisansüstü tez çalışması Sağlık Bilimleri Enstitüsünde (f=58 %45.3) hazırlanmıştır. Daha sonra en fazla çalışma sırasıyla Eğitim Bilimleri (f=43 %33.6) ve Sosyal Bilimler enstitülerinde (f=19 %14.8) gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında incelenen tüm lisansüstü tezlerin toplamda 6 (altı) farklı enstitüde hazırlandığı görülmektedir.

Şekil 1. Tezlerin hazırlandığı üniversitelere göre dağılımının görsel haritası

Şekil 1’de Beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlar üzerine yazılan lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımları görsel olarak haritalandırılmıştır. Şekilde yeşil renkten kırmızı renge doğru yoğunluğun belirgin şekilde artması, üniversitenin daha fazla lisansüstü tez hazırladığını göstermektedir. Buna göre renk yoğunluğunun sırasıyla Gazi, Marmara, Kırıkkale, Selçuk, İzzet Baysal, İbrahim Çeçen, İstanbul Gelişim ve Atatürk Üniversitesi çevresinde toplandığı görülmektedir.

Şekil 2. Araştırmada incelenen tezlerin yıllara göre dağılımı

Şekil 2’de araştırma konusu ile ilgili yapılan çalışmaların yıllara göre nicel değişimini gösteren grafik sunulmuştur. Buna göre, çalışma konusuyla ilgili incelenen tezlerin, en az 2008 yılında (f=2 % 1.6), en fazla 2019 yılında (f=31 % 24.2) sonuçlandırıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.

Araştırmada İncelenen Tezlerin Hazırlandığı Ana Bilim Dallarına Göre Dağılımı

Ana Bilim Dalı	f	%
Antrenörlük Eğitimi Ana Bilim Dalı	5	3.9
Beden Eğitimi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı	3	2.3
Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	65	50.8
Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Ana Bilim Dalı	3	2.3
Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Anabilim Dalı	1	0.8
Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Ana Bilim Dalı	5	3.9
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı	32	25.0
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı	2	1.6
İlköğretim Ana Bilim Dalı	1	0.8

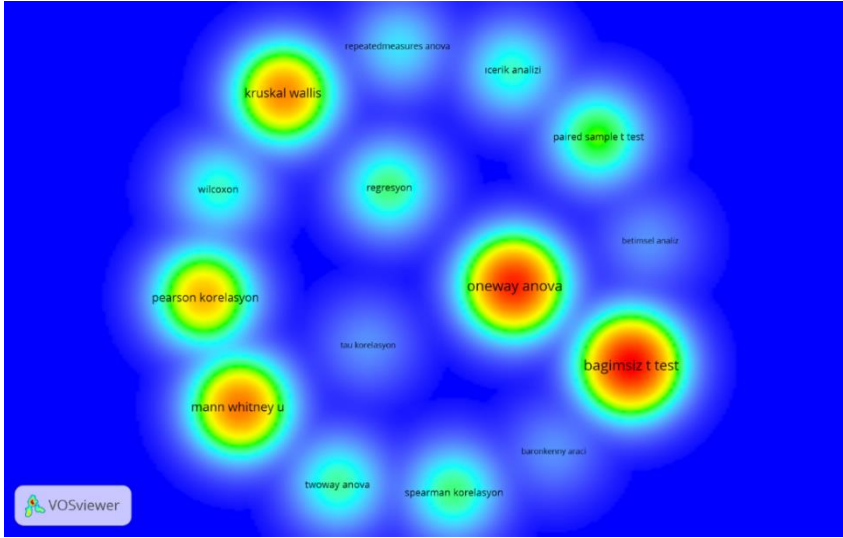
Spor Bilimleri Ana Bilim Dalı	2	1.6
Spor Bilimleri ve Teknolojisi Ana Bilim Dalı	2	1.6
Spor Eğitimi Ana Bilim Dalı	4	3.1
Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı	1	0.8
Sporda Psiko-Sosyal Alanlar Ana Bilim Dalı	1	0.8
Temel Eğitim Ana Bilim Dalı	1	0.8
Toplam	128	100.0

Araştırma kapsamında taranan lisansüstü tez çalışmaları, en fazla Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalında (f=65 %50.8) gerçekleştirilmiştir. Bu ana bilim dalını, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (f=32 %25.0), Antrenörlük Eğitimi Ana Bilim Dalı (f=5 %3.9), Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Ana Bilim Dalı (f=5 %3.9) ve Spor Eğitimi Ana Bilim Dalı (f=4 %3.1) takip etmiştir (Tablo 4).

Tablo 5.
Araştırmada İncelenen Tezlerin Araştırma Yaklaşımı Değişkenine Göre Frekans Dağılımı

Tez türü	Araştırma yaklaşımı	f	%
Doktora	Nicel	11	68.8
	Karma	5	31.3
Yüksek Lisans	Nicel	107	95.5
	Karma	5	4.5

Tablo 5'te araştırmada incelenen lisansüstü tezlerde kullanılan araştırma yaklaşımlarına yönelik nicel veriler sunulmuştur. Beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum konusunda yapılan doktora tezlerinde en fazla nicel yaklaşım (% 68.8) tercih edilirken, 5 (beş) çalışma karma yaklaşım (% 31.3) ile gerçekleştirilmiştir. Yüksek lisans türünde de nicel yaklaşımın (%95.5), karma yaklaşımdan (%4.5) daha fazla kullanıldığı tespit edilmiştir.

Şekil 3. Araştırmada incelenen tezlerde kullanılan analiz yöntemlerinin görsel haritası

Şekil 3'te araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerde en sık kullanılan veri analiz yöntemlerinin görsel dağılımı görülmektedir. Şekilde mavi renk daha az kullanılan analiz yöntemlerini ifade ederken, koyu kırmızı renk en sık kullanılan analiz yöntemlerini ifade etmektedir. Buna göre, nicel verilerin analizinde en sık kullanılan testlerin bağımsız örneklem t testi ile One-way Anova testi olduğu görülmektedir. Bu veri analiz yöntemlerini nonparametrik testlerden Mann Whitney U testi ile Kruskal Wallis testi takip etmiştir. Ayrıca ilişkisel çalışmalarda en çok Pearson korelasyon testi tercih edilirken, deneysel çalışmalarda ise Paired Sample t test kullanılmıştır. Tarama sonucu ulaşılan tüm çalışmalarda toplamda 301 kez veri analiz yöntemlerine başvurulmuştur.

Tablo 6.

Araştırmada İncelenen Tezlerin Örneklem Sayısı Değişkenine Göre Frekans Dağılımı

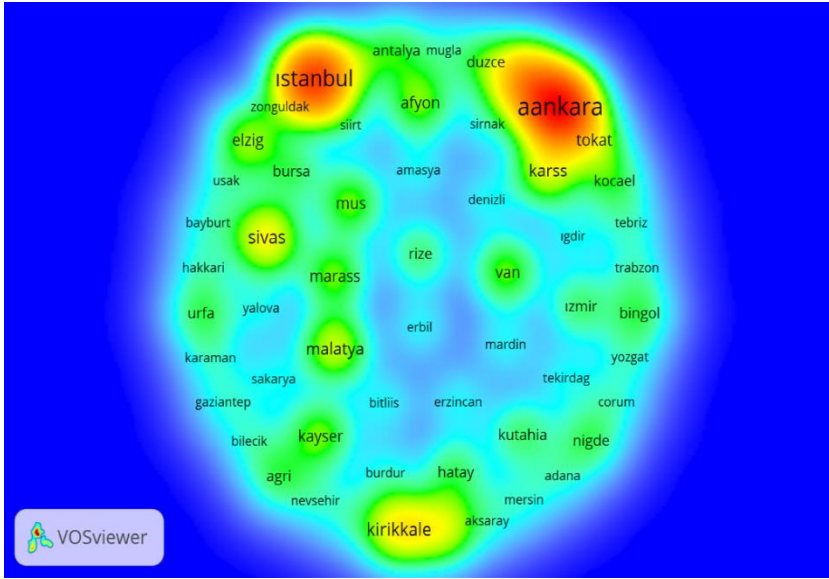
Örneklem sayısı	f	%
1-250 kişi	27	21.1
251-500 kişi	39	30.5
501-750 kişi	16	12.5
751 kişi ve üzeri	46	35.9
Toplam	128	100.0

Tablo 6’da beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumların incelendiği lisansüstü tezlerin örneklem sayılarına göre dağılımı gösterilmiştir. İncelenen tezlerin büyük çoğunluğu 751 kişi ve üzeri (f=46 %35.9) örneklem grubuyla yürütülmüştür. Buna karşın en az tercih edilen örneklem sayısının 501-750 kişi (f=16 %12.5) arasında olduğu görülmektedir.

Tablo 7.
Araştırmada İncelenen Tezlerin Örneklem Durumu Değişkenine Göre Frekans Dağılımı

Örneklem grubu	f	%
Çocuk ve Gençlik Merkezlerinden 12-18 yaş çocuklar	1	0.8
Farklı branşlarda öğretmenler	3	2.3
Lise öğrencileri	41	32.0
Lise öğrencileri ile ebeveynleri	3	2.3
Yalnızca öğrenci ebeveynleri	4	3.1
Okul yöneticileri	3	2.3
Ortaokul öğrencileri	51	39.8
Ortaokul öğrencileri ile ebeveynleri	5	3.9
Ortaokul ve lise öğrencileri birlikte	11	8.6
Sınıf öğretmenleri	5	3.9
Yükseköğretim öğrencileri	1	0.8
Toplam	128	100.0

Tablo 7’de araştırma konusuna ilişkin taranan tezlerin örneklem grubu değişkenine ait verileri görülmektedir. Bu çalışmalarda örneklem grubunu en fazla ortaokul öğrencileri (f=51 %39.8) ve lise öğrencileri (f=41 %32) oluşturmuştur. Bazı çalışmalarda ise ortaokul ve lise öğrencilerinin (f=11 %8.6) birlikte yer aldığı görülmüştür. Bu örneklem gruplarını “ortaokul öğrencileri ile ebeveynleri” (f=5 %3.9) ve “sınıf öğretmenleri” (f=5 %3.9) takip etmiştir. Çalışmalara katılan diğer örneklem gruplarının “yalnızca öğrenci ebeveynleri (%3.1), farklı branşlarda öğretmenler (%2.3), lise öğrencileri ile ebeveynleri (%2.3), okul yöneticileri (%2.3), çocuk ve gençlik merkezlerinden 12-18 yaş grubu çocuklar (%0.8), yükseköğretim öğrencileri (%0.8)” olduğu görülmüştür.

Şekil 4. İncelenen tezlerde örneklem gruplarının illere göre dağılımı

Beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumların konu edildiği lisansüstü tezlerde örneklem gruplarının sıklıkla hangi illerden seçildiği Şekil 4'te gösterilmiştir. Koyu kırmızı renk ile gösterilen İstanbul ve Ankara illeri örneklem grubu olarak en sık tercih edilen şehirler olmuştur. Bu illeri sarı ve yeşil renklerin yoğunlaştığı Kırıkkale, Sivas, Malatya, Elazığ, Afyon, Kayseri, Kahramanmaraş, Ağrı, Van, Bingöl, Bursa, Düzce, Şanlıurfa, Muş, İzmir, Niğde, Kütahya ve Rize illeri takip etmiştir. Ayrıca örneklem grubu olarak, Türkiye dışında Erbil ve Tebriz şehirlerinin de mavi renkle haritada yer aldığı görülmektedir.

Tablo 8.

Araştırmada İncelenen Tezlerin Yazar Cinsiyeti ile Danışman Unvanı Değişkenine Göre Frekans Dağılımı

Tez türü	Yazar cinsiyet	f	%
Doktora	Erkek	14	87.5
	Kadın	2	12.5
	Toplam	16	100.0
Yüksek Lisans	Erkek	74	66.1
	Kadın	38	33.9
	Toplam	112	100.0

		Danışman unvan	
Doktora	Doçent	1	6.3
	Doktor	4	25.0
	Profesör	11	68.8
	Toplam	16	100.0
Yüksek Lisans	Doçent	39	34.8
	Doktor	57	50.9
	Profesör	16	14.3
	Toplam	112	100.0

Tablo 8’de araştırma kapsamında taranan lisansüstü çalışmaların, yazar cinsiyeti ile danışman unvanı değişkenlerine ilişkin verileri sunulmuştur. Doktora türünde tezlerin %87.5’i erkek yazarlar tarafından, %12.5’i kadınlar tarafından hazırlanmıştır. Yüksek lisans türünde ise tezlerin %66.1’i erkek yazarlar tarafından, %33.9’u kadın yazarlar tarafından hazırlanmıştır. Bu tezleri yürüten danışmanların unvanlarına göre dağılımı incelendiğinde, en fazla tezin, doktora türünde profesör (f=11), yüksek lisans türünde ise doktor öğretim üyesi (f=57) unvanlarına sahip olan akademisyenler tarafından sonuçlandırıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 9.

Araştırmada İncelenen Tezlerin Sayfa Sayısı Değişkenine Göre Frekans Dağılımı

Sayfa sayısı	f	%
50-100 sayfa arası	71	55.5
101-150 sayfa arası	38	29.7
151-200 sayfa arası	11	8.6
201 sayfa ve üzeri	8	6.3
Toplam	128	100.0

Tablo 9’da araştırma kapsamında taranan lisansüstü tezlerin sayfa sayıları gösterilmiştir. Araştırmacılar tarafından beden eğitimi ve spora yönelik tutumların incelendiği tezler, büyük oranda 50-100 sayfa arasında (f=71 %55.5) hazırlanmıştır. Bunu sırasıyla 101-150 sayfa (f=38 %29.7) ve 151-200 sayfa (f=11 %8.6) arasında yazılan tezler takip etmiştir. 201 sayfa üzeri tezlerin (f=8 %6.3) oldukça az olduğu görülmüştür.

Tablo 10.
Araştırmada İncelenen Tezlerde Kullanılan Veri Ölçüm Aracı Değişkenine Göre Frekans Dağılımı

Ölçüm aracı	f	%
Demirhan ve Altay (2001) Beden Eğitimi ve Spor Tutum Ölçeği	48	38.1
Güllü ve Güçlü (2009) Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Ölçeği	39	31.0
Anket	10	7.9
Öncü ve Güven (2011) Beden Eğitimi Dersine Yönelik Ana-Baba Tutum Ölçeği	9	7.1
Özer ve Aktop (2003) İlköğretim Öğrencileri için Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	4	3.2
Kalemoğlu (2016) İlköğretim Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	3	2.4
Pehlivan (1998) Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	3	2.4
Çıldır (2019) Beden Eğitimi ve Oyun Dersine İlişkin Tutum Ölçeği	2	1.6
Tatal (2014) Okul Yöneticileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	2	1.6
Yarı yapılandırılmış görüşme formu	2	1.6
Hazar ve Demir (2018) Oyun ve Fiziksel Etkinlikler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği	1	0.8
Karahan (2011) Engelliler Beden Eğitimi ve Spor Tutum Ölçeği	1	0.8
Özkaya (2009) ilköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Yöneticilerinin Beden Eğitimi Dersine Karşı Tutum ölçeği	1	0.8
Yıldız (2010) Sınıf Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	1	0.8
Toplam	126	100.0

Tablo 10'da araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerde kullanılan veri ölçüm araçlarına ilişkin betimsel istatistikler sunulmuştur. Tezlerde en fazla Demirhan ve Altay (2001) tarafından geliştirilen Beden Eğitimi ve Spor Tutum Ölçeği (f=48 %38.1) kullanılmıştır. Bunu Güllü ve Güçlü (2009) tarafından geliştirilen Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Ölçeği (f=39 %31.0) izlemiştir.

Tablo 11.
Araştırmada İncelenen Tezlerde Tercih Edilen Araştırma Deseni Değişkenine Göre Frekans Dağılımı

Araştırma deseni	f	%
Betimsel tarama modeli	82	57.3
İlişkisel tarama modeli	29	20.3
Ön test – son test kontrol gruplu deneysel	22	15.4

Nedensel karşılaştırma	4	2.8
Görüşme	4	2.8
Olgubilim	1	0.7
Durum çalışması	1	0.7
Toplam	143	100.0

Tablo 11'e göre araştırma kapsamında incelenen tezlerde araştırma deseni olarak en fazla betimsel tarama modeli ($f=82$ %57.3) tercih edilmiştir. Bunu ilişkisel tarama modeli ($f=29$ %20.3) ve ön test son test kontrol gruplu deneysel model ($f=22$ %15.4) takip etmiştir. Tezlerde nitel desenler arasında yer alan görüşme ($f=4$ %2.8), olgubilim ($f=1$ %0.7), durum çalışması ($f=1$ %0.7) türlerinin düşük oranda tercih edildiği tespit edilmiştir.

Şekil 5. Tezlerde en sık kullanılan anahtar kelimelerden oluşan kelime bulutu

Araştırma kapsamında incelenen tezlerin anahtar kelimeleri kullanılarak oluşturulan kelime bulutu Şekil 5'te görselleştirilmiştir. Kelime bulutu, metin içerisinde geçen birbiriyle ilgili kelimelerin tekrar edilme sıklığını bir düzen içerisinde görselleştirmek için kullanılan bir araçtır. Görselde kelime boyutlarının artması, anahtar kelime kullanım sıklığının da arttığını gösterir. Buna göre en sık kullanılan anahtar kelimeler “beden eğitimi ve spor, beden eğitimi ders, spor, tutum, ortaokul, anne-baba tutumu, ebeveyn, özgüven, değer algısı, eğitsel oyun, öğrenci, uzaktan eğitim, problem, fiziksel etkinlik kartı, sınıf öğretmeni, imam hatip, geleneksel çocuk oyunları” olmuştur.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, ülkemizde beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumların incelendiği lisansüstü tezlerin bibliyometrik açıdan ele alınarak konuya ilişkin genel bir çerçeve oluşturmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmamızda elde edilen sonuçlar, bu konuda çalışma yapacak araştırmacılara faydalanabilecekleri bir kaynak sağlayabilir. Spor bilimleri alanında bibliyometrik analiz çalışmalarının çok yaygın olmaması da bir eksiklik olarak değerlendirilmekte ve çalışmamızın bu alandaki boşluğu doldurmaya katkı sağlayacağı beklenmektedir.

Ulusal tez merkezi (YÖKTEZ) veri tabanında araştırmacılar tarafından belirlenen kriterlere göre tarama yapılarak lisansüstü tezlere ulaşılmıştır. İncelenen tezlerin daha çok yüksek lisans türünde olduğu, az sayıda doktora tezinin hazırlandığı görülmüştür. Literatüre katkı sağlama açısından doktora tezlerinin niteliği yüksek lisans tezlerine göre daha fazladır. Buradan hareketle doktora türünde lisansüstü çalışmaların artırılması gerektiği düşünülmektedir.

Araştırmamızda tezlerin 43 farklı üniversitede çalışıldığı, bu tezlerden hem yüksek lisans hem de doktora türünde en fazla tezin Gazi Üniversitesi tarafından gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Yüksek lisans türünde Gazi Üniversitesinden sonra sayısal olarak en fazla tez Marmara, Kırıkkale, Atatürk ve Dumlupınar üniversitelerinde gerçekleştirilmiştir. Tezlerin üniversitelere göre dağılımı göz önüne alındığında devlet üniversitelerinde yürütülen tezlerin sayısal olarak vakıf üniversitelerinden fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum üzerine en fazla tez 2019 yılında yazılırken en az tez 2008 yılında yazılmıştır. Araştırmamız kapsamında taranan tezlerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde 2006 yılından 2016 yılına kadar sayısal olarak durağan seyreden tez sayısında 2017 yılından itibaren artış gözlenmiştir. Beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları belirlemek ve bu tutumları etkileyen nedenleri ortaya çıkarmak için bu konuda hazırlanan tez sayısının artırılması gerektiği düşünülmektedir.

Araştırmada incelenen lisansüstü tezlerin 6 farklı enstitüde yapıldığı, en fazla tezin Sağlık Bilimleri Enstitüsünde gerçekleştiği görülmüştür. Beden eğitimi ve spor dersi ile ilişkili bilimsel çalışmaların eğitimle daha fazla ilişkili olduğu düşünülmesine rağmen Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yürütülen tezler, Sağlık Bilimleri Enstitüsünde yürütülen tezlerin gerisinde kalmıştır. Beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumların farklı alanlarda incelenmesini olumlu olarak değerlendirmekteyiz. Ancak, eğitim alanında bu derse yönelik tutumları ele alan lisansüstü çalışmaların sağlık alanında yürütülen çalışmalardan literatüre daha fazla katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Beden eğitimi ve spora yönelik tutumların konu edildiği tezler 15 farklı ana bilim dalında hazırlanırken, bu tezler en fazla Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalında yapılmıştır. Bu ana bilim dalını Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı takip etmiştir.

Araştırmada incelenen tezlerin araştırma yaklaşımları nicel ve karma modellerden oluşmaktadır. Doktora türünde yalnızca nicel yaklaşımın kullanıldığı çalışmalar, karma yaklaşımın tercih edildiği çalışmaların neredeyse iki katıdır. Benzer şekilde yüksek lisans türünde de yalnızca nicel yaklaşımın kullanıldığı çalışmalar %95.5 oranla karma yaklaşımdan oldukça fazladır. Çalışmamızda incelenen tezlerde yalnızca nicel yaklaşımla tasarlanan çalışmaların oldukça fazla olduğu, karma yaklaşımın oldukça az, sadece nitel yaklaşım ile tasarlanan herhangi bir lisansüstü tez çalışmasının bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Tez yazarları nitel yaklaşım kullanımını artırarak beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumların nedenlerini daha derinlemesine inceleme fırsatı bulabilir. Bu nedenle gözlem, yapılandırılmış veya yarı yapılandırılmış görüşme, odak grup görüşmesi gibi nitel araştırma yöntemlerinin kullanım sıklığının artırılması önerilmektedir.

Çalışmamıza dahil edilen tezlerin araştırma desenleri genellikle tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. En fazla kullanılan araştırma desenlerinin sırasıyla betimsel tarama modeli, ilişkisel tarama modeli, ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacılar, çoğunlukla örneklem gruplarının yalnızca beden eğitimi ve spor dersine karşı tutum düzeylerini betimlemeye yönelik bir anlayış geliştirmiştir. Çalışma gruplarının salt tutum düzeylerini ölçmenin yanında bu tutumlara yönelik görüşmeler yapılarak bu kişilerin tutumları ile ilişkili diğer değişkenler tespit edilebilir.

Çalışma kapsamında incelenen tezlerde yazarların en sık kullandığı veri toplama aracı geçerlik güvenirliği yapılmış ölçekler olmuştur. Bu ölçekler arasında en çok tercih edilenin Demirhan ve Altay (2001) tarafından geliştirilen Beden Eğitimi ve Spor Tutum Ölçeği olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra verilerin analizinde en sık kullanılan istatistikî yöntemlerin, grupları karşılaştırmada tercih edilen bağımsız örneklem t testi ve oneway anova testi olduğu görülmüştür.

Çalışmada tez yazarlarının cinsiyet değişkenine göre dağılımında hem doktora hem de yüksek lisans türünde erkek yazar sayısının kadın yazar sayısından oldukça fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmaları yürüten tez danışmanlarının unvanlarına göre dağılımı incelendiğinde, doktora tezlerinde profesör unvanı sayısı hem doçent hem de doktor öğretim üyesi sayısından fazladır. Yüksek lisans türünde ise doktor öğretim üyesi unvanı ile yürütülen tezlerin sayısı doçent ve profesör kadrosunda bulunan akademisyenlerin yürüttüğü tez sayısından fazla olduğu görülmüştür. Akademik çevrelerce doktora tezlerinin, yüksek lisans tezlerine göre daha kapsamlı ve nitelikli olması beklenmektedir. Sonuç olarak, deneyim, bilgi ve birikim açısından akademik unvanların en üst basamağında yer alan profesör akademisyenlerin daha fazla doktora tezi yürütmesi ya da akademik kariyerin ilk basamağında yer alan doktor öğretim üyelerinin daha çok yüksek lisans tezi yürütmesi olağan bir durum olarak görülebilir. Ayrıca tez sayfa sayılarının büyük ölçüde 50-100 sayfa aralığında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Beden eğitimi ve tutum konusunun ele

alındığı lisansüstü tezlerde, 200 sayfa üzerinde hazırlanan tez sayısının oldukça az olduğu görülmüştür.

Araştırmada incelenen tezlerin büyük bir çoğunluğu 750 kişiden fazla örneklem grubuyla yürütülmüştür. Sadece 27 lisansüstü tez 250 ve daha az kişi ile çalışılmıştır. Bunun yanında örneklem grubu olarak en fazla ortaokul ve lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları araştırılmıştır. Araştırmada bu örneklem gruplarının en fazla seçildiği şehirler Ankara ve İstanbul illeri olmuştur. Örneklem illeri coğrafi bölümlere göre gruplandırıldığında aşağı yukarı eşit dağılım göstermiş her coğrafi bölgede beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlar incelenmiştir. Her bölgede bu derse yönelik tutumların incelenmiş olması, sonraki çalışmalarda araştırmacılara geniş kapsamlı bir Meta-analiz yapma fırsatı sunabilir. Ayrıca araştırma konusu ile ilgili üniversitelerimizde yürütülen 2 lisansüstü çalışmada örneklem grubu, ülkemiz sınırları dışında Erbil ve Tebriz şehirlerinden seçilmiştir.

Sonuç olarak, beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumların konu edildiği lisansüstü çalışmaların büyük ölçüde salt tutum düzeyi ölçtüğü, doktora tezlerinin yeterli sayıda olmadığı, nitel araştırma yöntemlerinin tercih edilme sıklığının oldukça az olduğu görülmüştür. Buna bağlı olarak aşağıdaki öneriler verilebilir:

- Bu alanda çalışma yapan araştırmacılar tarafından beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları istendik yönde değiştirmeyi hedefleyen deneysel çalışmaların artırılması ve ilişkili olabilecek değişkenlerin çeşitlendirilerek geniş kapsamlı araştırmaların yapılması,
- Beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlar üzerinde etkili olan faktörlerin ortaya çıkarılması için bu alanda çalışan araştırmacıların, görüşme, olgubilim ve durum çalışması gibi nitel araştırma yöntemlerinden daha fazla yararlanması gerektiği,
- Beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları daha iyi anlayabilmek ve farklı bölgeler arasında karşılaştırmalar yapabilmek için daha geniş bir coğrafyada eş zamanlı olarak ortak bir araştırma yapılması önerilmektedir

Çıkar Çatışması ve Etik Bildirimi

Çıkar çatışması ve etik bildirimi yazarlar, aralarında çıkar çatışması bulunmadığını ve araştırmacıların çalışmaya katkı sunduğunu beyan etmiştir. Yazarlar, tüm etik kurallara uyduklarını bildirmiştir.

Kaynakça

- Alpaslan, S. (2008). *Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi öğretmenlerinin sergilediği öğretim davranışlarına ilişkin algıları ve öğrencilerin bu derse karşı geliştirdikleri tutumları* (Tez no. 215678) [Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi-Bolu]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Bonilla, C., Merigo, J. M., & Torres-Abad, C. (2015). Economics in Latin America: a bibliometric analysis. *Scientometrics*, (105), 1239-1252. <https://doi.org/10.1007/s11192-015-1747-7>
- Constantinides, P., Montalvo, R., & Silverman, S. (2013). Teaching processes in elementary physical education classes taught by specialists and nonspecialists. *Teaching and Teacher Education*, (36), 68–76. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2013.07.004>
- Corbin, J., & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. (3rd ed., pp.379) Sage Publications, Inc. <https://doi.org/10.4135/9781452230153>
- Çıldır, A. (2019). *Sınıf Öğretmenlerinin Beden Eğitimi ve Oyun Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi*. (Tez no. 544228) [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi-Gaziantep]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Demirhan, G., & Altay, F. (2001). Lise Birinci Sınıf Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Ölçeği II. *Spor Bilimleri Dergisi*, 12 (2), 9-20.
- Ellegaard, O., & Wallin, J. A. (2015). The bibliometric analysis of scholarly production: How great is the impact? *Scientometrics*, 105(3), 1809-1831. <https://doi.org/10.1007/s11192-015-1645-z>
- Güllü, M., & Güçlü, M. (2009). Ortaöğretim öğrencileri için beden eğitimi dersi tutum ölçeği geliştirilmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3 (2), 138-151.
- Hazar, Z., ve Tekkurşun Demir, G. (2018). Sınıf öğretmeni adaylarının oyun ve fiziksel etkinlikler dersine yönelik tutum ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Journal of Human Sciences*, 15(2), 1206-1215. doi:10.14687/jhs.v15i2.5284
- İnceoğlu, M. (2004). *Tutum Algı İletişim* (1. baskı). Kesit Tanıtım Ltd. Şti.
- Jacobs, D. (2001). A bibliometric study of the publication patterns of scientists in South Africa 1992-96, with particular reference to status and funding. *Information Research*, 6 (3).
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2006). *Yeni insan ve insanlar* (10. baskı). Evrim Yayınevi.
- Kalemoğlu, V.Y., Ünlü, H., Erbaş, M.K., ve Sünbül, A.M. (2016). İlköğretim beden eğitimi dersi tutum ölçeğinin türkçeye uyarlanması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 27(1), 16-26.

- Karahan, B.G. (2011). *Engelli öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ve karşılaştıkları sorunlar*. (Tez no. 290521) [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Kjønniksen, L., Fjørtoft, I., & Wold, B. (2009). Attitude to physical education and participation in organized youth sports during adolescence related to physical activity in young adulthood: A 10-year longitudinal study. *European Physical Education Review*, 15(2), 139-154. <https://doi.org/10.1177/1356336X09345231>
- Kohl, H. W., & Cook, H. (2013). Educating the Student Body: Taking Physical Activity and Physical Education to School. In H. W. Kohl & H. D. Cook (Eds.), *In Committee on Physical Activity and Physical Education in the School Environment*, Food and Nutrition Board, & Institute of Medicine, The National Academies Press.
- Morgan, C. T. (2000). *Psikolojiye giriş* (Çev. H. Arıcı ve O. Aydın) (14. baskı). Meteksan A.Ş.
- Murathan, G., Bozyılan, E., & Murathan, F. (2020). "Fiziksel Aktivite" Konulu bibliyometrik analizi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(2), 158-167.
- Öncü, E., & Güven, Ö. (2011). Beden eğitimi dersine yönelik ana-baba tutum ölçeği'nin geliştirilmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(3), 184-196.
- Özer, D., & Aktop, A. (2003). İlköğretim öğrencileri için hazırlanmış bir beden eğitimi dersi tutum ölçeğinin adaptasyonu. *Spor Bilimleri Dergisi*, 14(2), 67 - 82.
- Özkaya, S. (2009). *İlköğretim ve ortaöğretim kurumları yöneticilerinin beden eğitimi dersi ve beden eğitimi öğretmenlerine karşı tutumları*. (Tez no. 267621) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Pate, R. R., Davis, M. G., Robinson, T. N., Stone, E. J., McKenzie, T. L., & Young, J. C. (2006). Promoting Physical Activity in Children and Youth. *Circulation*, 114(11), 1214-1224. <https://doi.org/10.1161/CIRCULATIONAHA.106.177052>
- Pehlivan, Z. (1998, Kasım 5 - Kasım 7). Beden eğitimi dersi için tutum ölçeği geliştirme *Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi*, Ankara, Türkiye.
- Sakallı, N. (2001). *Sosyal Etkiler* (1. baskı). İmge Kitabevi.
- Seghers, J., de Martelaer, K., & Cardon, G. (2009). Young people's health as a challenge for physical education in schools in the twenty-first century: the case of Flanders (Belgium). *Physical Education and Sport Pedagogy*, 14(4), 407-420. <https://doi.org/10.1080/17408980902729347>
- Silverman, S. (2017). Attitude Research in Physical Education: A Review. *Journal of Teaching in Physical Education*, 36, 303-312. <https://doi.org/10.1123/jtpe.2017-0085>
- Silverman, S., & Scrabis, K. (2004). A review of research on instructional theory in physical education 2002-2003. *International Journal of Physical Education*, 41(1), 4-12.

- Tayfun, A., Küçükergin, F. N., Aysen, E., Eren, A., & Özekici, Y. K. (2016). Turizm alanında yazılan lisansüstü tezlere yönelik bibliyometrik bir analiz. *Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, (1), 50-69.
- Tayfun, A., Ülker, M., Gökçe, Y., Tengilimoğlu, E., Sürücü, Ç., & Durmaz, M. (2018). Turizm alanında yiyecek ve içecek ile ilgili lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 6, 503-527. <https://doi.org/10.21325/jotags.2018.227>
- Total, V. (2014). *Ortaokul yöneticilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi*. (Tez no. 359817) [Doktora tezi, İnönü Üniversitesi-Malatya]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Wach, E. (2013). Learning about Qualitative Document Analysis. *IDS Practice Papers*, 13.
- Wang, W., Laengle, S., Merigó, J. M., Yu, D., Herrera-Viedma, E., Cobo, M. J., & Bouchon-Meunier, B. (2018). A Bibliometric Analysis of the First Twenty-Five Years of the International Journal of Uncertainty, Fuzziness and Knowledge-Based Systems. *International Journal of Uncertainty, Fuzziness and Knowledge-Based Systems*, 26(2), 169-193. <https://doi.org/10.1142/S0218488518500095>
- Yıldız, Ö. (2010). *Sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ve karşılaştıkları problemler*. (Tez no. 277967) [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Zeigler, E. F. (1999). The professionh must work “harded and smarter” to inform those officials who make decisions that affect the field. *Physical Educator*, 56(3), 114.

Extended Abstract

Attitude is something that affects many areas of our lives. For example, how we develop and react to our preferences for food, clothing, policy candidates, recreational activities, and even life partners is influenced by our previous experiences and the attitudes we have developed towards that thing (Silverman, 2017). Physical education in schools plays an important role in increasing the physical activity levels of young people (Pate vd., 2006). The aim of physical education curricula in most countries is to promote a lifelong habit of physical activity (Zeigler, 1999). However, students' attitudes towards Physical Education may affect their participation in physical education at school and organized sports outside of school (Kjønniksen vd., 2009). In short, it is important to know the attitudes towards this lesson in order to achieve the gains of the physical education and sports lesson. From this point of view, the aim of the study is to examine the postgraduate theses on attitudes toward physical education and sports lessons by using the bibliometric analysis method. The study aims to provide a resource for researchers who want to conduct scientific studies on attitudes toward physical education and sports lessons in the future.

This study was designed in a descriptive model with a qualitative research approach. Document analysis and bibliometric analysis techniques were used in the analysis of the data. Through the document analysis technique, the content of the documents obtained was analyzed and classified in a detailed and systematic way. Statistical analysis of the data was carried out using the bibliometric technique. Statistical analyzes were carried out in the SPSS 26 program. In addition, density maps of some variables were visualized using the VOSviewer program. In the research, firstly, all postgraduate theses on attitudes towards physical education and sports lessons that are accessible in the database of the YÖKTEZ were examined. Then, these theses were filtered according to the purposive sampling method and the sample group was determined. Accordingly, two basic criteria were determined in the selection of postgraduate theses to be included in the research. The first of these is that the words "physical education", "lesson" and "attitude" are included in the thesis titles, and the second is that these theses were published between 2006-2022. As a result, 138 postgraduate theses were reached, 9 theses unrelated to the subject, and 1 thesis that were not open to access were not evaluated. As a result, a total of 128 postgraduate theses, of which 16 doctorate and 112 master's, meet the selection criteria, constitute the sample of the study. The postgraduate theses examined within the scope of our research were systematically examined by classifying them according to the research approach and model, sample characteristics, data analysis methods, data measurement tool, and descriptive statistics.

In our study, when the findings of the postgraduate theses on attitudes towards physical education and sports lessons were examined, it was determined that doctorate theses were much less than postgraduate theses. It was observed that these theses were managed in 43 different universities and most theses were done at Gazi University. The studies were mostly managed in the health sciences institute, followed by the educational sciences institute. While the theses on physical education and attitudes towards sports were prepared in 15 different departments, these theses were mostly made in the Department of Physical Education and Sports. The examined postgraduate theses were designed with the most quantitative methods in both doctoral and postgraduate types. It has been determined that there is no research designed with only qualitative methods, and the number of mixed-method studies is quite low. The research designs of the theses included in our study were generally carried out in the scanning model. It was concluded that the most used research designs were the descriptive scanning model, the relational scanning model, and the pretest-posttest experimental design with a control group, respectively. The most frequently used data collection tool by the authors was the scales with validity and reliability. The Physical Education and Sports Attitude Scale developed by Demirhan and Altay (2001) was found to be the most preferred measurement tool. In addition, it has been seen that the most frequently used statistical methods in the analysis of the data are the independent sample t-test and the one-way ANOVA test. In the study, it was concluded that the number of male authors in both doctoral and postgraduate types was considerably higher than the number of female authors in the distribution of thesis authors

according to the gender variable. When the distribution of thesis supervisors carrying out these studies according to their titles is examined, the number of professor titles in doctoral theses is higher than the number of both associate professors and doctoral faculty members. In the master's type, the number of theses carried out with the title of doctoral faculty member was higher than the number of theses carried out by the titles of associate professor and professor. In addition, it has been concluded that the number of thesis pages is mostly in the range of 50-100 pages. Most of the theses were carried out with a sample group of more than 750 people, only 27 postgraduate theses were studied with 250 people or less. In addition, as a sample group, the attitudes of middle school and high school students toward physical education and sports lessons were investigated. In the study, the provinces where these sample groups were selected the most were Ankara and Istanbul. In addition, the sample groups of two postgraduate studies conducted in our universities were selected from the provinces of Erbil and Tabriz outside the borders of our country.

As a result, it was found that graduate studies on attitudes towards physical education and sports lessons mostly measure only the level of attitude, there are not enough doctoral theses, and the frequency of preference for qualitative research methods is quite low. It is suggested to increase experimental studies aimed at changing attitudes towards this lesson, to diversify the variables considered together with attitude levels, and to conduct extensive research.